

Strona czasopisma: <http://analit.agh.edu.pl/>

Chemia narkotyków jako substancji oddziałujących na kulturę

Chemistry of drugs as substances that impact our culture

Nikoła Lenar

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Wydział Inżynierii Materiałowej i Ceramiki, al. Mickiewicza 30, 30-059 Kraków, Polska

ABSTRAKT: Od najdawniejszych czasów środki psychoaktywne wywierały ogromny wpływ na tworzącą się w społecznościach ludzkich kulturę. Służyły łączności ze światem pozamaterialnym, pomagały przetrwać w sytuacjach ekstremalnych, przynosiły ukojenie w cierpieniu. Ze względu na różnice kulturowe i stany prawne nie ma jednoznacznej definicji słowa narkotyki, terminem tym określa się ogólnie substancje psychoaktywne działające na ośrodkowy układ nerwowy. Ze względu na pochodzenie narkotyki dzieli się na naturalne (narkotyki pozyskiwane ze słomy makowej, konopi indyjskich, liści koki) oraz syntetyczne, wytwarzane przez człowieka w warunkach laboratoryjnych. W swojej prezentacji przedstawię zarówno rolę narkotyków w kulturze jak i rolę chemii w syntezie i analizie narkotyków oraz w terapiach uzależnień [1].

Pierwsze wzmianki o opium i konopiach indyjskich datują się na tysiące lat przed naszą erą, ale proces ich delegalizacji na całym świecie przyniósł dopiero wiek XX. Odpowiedzialna jest za to głównie pop kultura, która rozpropagowała je na nieznaną wcześniej skalę oraz zachodnia cywilizacja, nie znająca umiaru w niczym - również w zażywaniu narkotyków i środków halucynogennych. Narkotyki przez wieki towarzyszyły także artystom oddziałując na ich twórczość, przyczyniając się poniekąd do rozwoju kultury. Okazuje się że Pablo Picasso, uznawany za najbardziej wpływowego artystę XX wieku eksperymentował nie tylko z kubizmem ale także z lekami psychotropowymi. Mówi się nawet o kubizmie jako o bezpośrednim rezultacie zażywania przez artystę opium, morfiny i haszyszu. Narkotyki oddziaływały nie tylko na twórczość malarzy, ale także muzyków takich jak Bob Dylan czy członków zespołu The Beatles. I wreszcie narkotyki miały swój udział w działalności wynalazców bez których dzieł nie wyobrażamy sobie współczesnego świata, należą do nich m.in. Thomas Edison czy Steve Jobs. Narkotyki towarzyszyły także i prawdopodobnie nadal towarzyszą pisarzom, filozofom czy politykom.

Niestety narkotyki to nie tylko zwiększenie efektywności pracy, pobudzenie do działania czy siła zwiększająca moc wyobraźni. Ze względu na ich silne działanie uzależniające narkotyki najczęściej działają destrukcyjnie na człowieka, zmieniając na zawsze jego życie a nawet doprowadzając do śmierci. Jedną z przyczyn szerzącej się w społeczeństwie narkomanii jest kultura masowa, która kształtuje podstawy i wartości i może tak samo łatwo jak zniechęcić, zachęcić człowieka do sięgnięcia po narkotyki [2].

Inną przyczyną dynamicznego rozwoju narkomanii jest łatwy dostęp do różnego rodzaju środków psychotropowych. Ma to związek z pojawieniem się w latach 80. XX wieku nowego rodzaju narkotyków tzw. *designer drugs*, zaliczanych do narkotyków syntetycznych. Dopalacze (bo taka jest ich polska nazwa) to termin obejmujący substancje psychoaktywne, które nie znajdują się na liście środków kontrolowanych przez ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii, a ich spożycie ma na celu wywołanie w organizmie efektu podobnego jak po spożyciu substancji zdelegalizowanych. W tworzeniu coraz to nowych odmian narkotyków główną rolę odgrywa chemia. *Designer drugs* otrzymywane są w wyniku syntezy chemicznej związków ogólnie dostępnych w warunkach laboratoryjnych, a nawet domowych. Dopalacze są znacznie tańsze i łatwiej dostępne niż naturalne narkotyki, ponieważ otrzymywane są „na miejscu” i nie wymagają transportu. Są także znacznie bardziej zanieczyszczone, a przez to bardziej szkodliwe dla człowieka [3].

Narkotyki od zawsze odgrywały dużą rolę w kulturze, a przez ich coraz większą dostępność dla społeczeństwa stają się coraz bardziej popularne wśród ludzi bez względu na wykształcenie, wiek, pochodzenie społeczne, wyznanie czy wykonywany zawód.

Literatura

- [1] Motyka M., Marcinkowski J. Rola i znaczenie środków psychoaktywnych w kulturze: od Pradziejów do początku XX wieku, *Problemy Higieny i Epidemiologii*, 2014
- [2] Dyl A., Jarosławska J., Narkomania – moda czy patologia społeczna?, *Zeszyty Naukowe Ruchu Studenckiego*, Wrocław 2012
- [3] Krawczyk W. Narkotyki syntetyczne, *Polityka wobec narkomani*, *Remedium* 31, 2005